

N:o 39.

Af Herr A. Johansson: Med förslag i afseende å grundskatternas afskrifvande.

Allt högljuddare och allmänna har på sednare tiden klagats öfver jordskatternas tryck på den opriviligierade jorden, under det all annan fastighet och allt annat beskattningsbart från dem äro befriade. Orättvisan af ett dylikt missförhållande har icke heller kunnat förnekas, ej ens af dem, som genom en rättvisare och jemnare fördelning af dessa skatter på alla folkklasser skulle erhålla en något ökad börda. Men för att afvärja en dylik skattejemkning hafva de uppfunnit åtskilliga skäl, som åtminstone skenbarligen kunnat rättfärdiga motståndet mot jordskatternes aflyftande.

Bland nämnda skatter äro de s. k. grundskatterna de till beloppet drygaste, enär de utgöra en årlig börda af öfver 6 millioner riksdaler och å en del jord medtaga ända till 50 å 60 procent af behållna afkastningen. Men som de nyligen blifvit satte i ett visst bestämdt penningebelopp, så äro de äfven, då man ser på det praktiska utförandet, de lättaste att aflyfta.

Af de skäl, som anförts för att hindra grundskatternas afskaffande, vill jag här till granskning upptaga endast några af de förnämsta.

Man har nemligen helt enkelt förklarat grundskatterna såsom en den opriviligierade jorden tillhörande och vidlådande årlig ränta, hvarifrån nämnde jordinnehafvare blott kunde befria sig medelst erläggande af ett kapital, som kunde lemna lika stor ränta. Det första uppslaget till denna tanke torde kunna sökas i det språkmissbruk, som under Gustaf Wasas tid egde rum, då man använde ordet ränta i samma bemärkelse som skatt eller afkastning till staten. Emellertid har man sedermera derifrån utvecklats föreställningen om en aflösning, d. v. s. en återbetalning af ett kapital, som någon gång skulle blifvit lånadt åt jorden och hvars årliga ränta grundskatterna skulle representera.

Denna föreställning utgör i själfva verket den enda giltiga grunden för hela aflösningsidén. Är densamma oriktig, så bortfaller hvarje skäl till aflösning. Och ingenting torde vara lättare än att visa dess fullkomliga ohållbarhet. Ty man behöfver blott fråga: af hvem, vid hvilken tid och vid hvilket tillfälle erhöll den opriviligierade jorden nämnda lån, som den måste återbetala för att blifva fri från grundskatterna? Ingen läser kunna besvara denna fråga, emedan jorden eller dess egare aldrig erhållit något sådant lån.

Vidare har anförts att kronan vid upplåtelse af skattejorden förbehållit sig berörda grundskatter och att desamma derföre ej kunna aflyftas jorden utan aflösning. Detta skäl läser icke heller hålla streck, då man af historien känner att, åtminstone till största delen, svenska jorden ursprungligen icke varit kronans, utan den första odlarens egendom. Och då vid sådant förhållande grundskatterna, vare sig att man i allo kan spåra deras upphof eller icke, från början varit tillfälliga för tillfälliga behof, ofta mot jordegarnes protest, ålagda och sedermera ständiga bevillningar, så äro de intet annat än *skatter*, hvilka när som helst, då Riksdagen så finner skäligt, kunna borttagas och af andra skatter ersättas i mån af behof.

Ett ytterligare skäl för grundskatternas behållande eller full aflösning för desamma har man velat finna deruti att, äfven om man erkänner en orättvisa ffordom vara begången genom grundskatternas påläggande mot dåvarande jordegare, detta likväl icke skulle innebära en orättvisa mot nuvarande egare, som förmenas hafva inköpt jorden för så mycket bättre pris. Ett sådant argument anser jag likväl vara mycket falskt, ty vid hvarje ny öfverlåtelse har ju alltid jorden öfvergått med samma rättigheter och skyldigheter till den sednare egaren, som den förre haft. Om det nu icke kan bestridas att nuvarande egare förvärfvt skattejorden med samma rätt, som företrädarne egt, men tvingas att fortfarande bära de bördor som under tidernas lopp blifvit orättvist pålagda jorden mot företrädande egares protest, så torde sväriligen kunna förnekas att de nuvarande jordegarne lida alldeles samma orättvisa, som de ursprunglige jordinnehafvarne skulle hafva gjort om de lefvat.

Emot en verklig aflösning af grundskatterna talar äfven dess praktiska utförbarhet. Den kan icke rimligtvis påbjudas såsom obligatorisk; denna tanke har man vid närmare eftersinnande nödgats öfvergifva. Den måste således blifva frivillig, men då skall blott ett ringa antal jordegare, de förmögnaste som af grundskatterna hafva minsta känningen, kunna åvägbringa det öferskott utöfver de vanliga skatterna, som till det nya kapitalets bildande erfordras. Men för alla öfriga skall det blifva omöjligt.

Ett annat skäl mot verklig aflösning är ändtligen att flera folkklasser vetat helt och hållet eller delvis utan aflösning befria sig från samma eller liknande åligganden, hvilkas aflösning man nu fordrar af krono- och skattejorden. Vi behöfva i detta hänseende blott påminna innehafvarne af den privilegierade jorden, innevånarne i städerna, bergsbruksidkare m. fl. huru de blifvit fria från sina äldre åligganden, för att ej tala om alla yrkes- och näringsidkare, som tillkommit efter jordskatternas påläggande. Upprörande måste emellertid förefalla, att just dessa klasser äro de, som ifrigast påyrka aflösning, om grundskatterna skola upphöra. I sanning! de borde vara de sista som upphofvo sin röst för att ropa på en åtgärd, hvilken de aldrig underkastat sig.

Man har äfven på sednare tiden för aflösning velat *kalla* en åtgärd, hvarigenom åt staten skulle kunna beredas ett kapital, hvars ränta i det närmaste skulle motsvara grundskatternes belopp. Detta skulle så tillgå, att af de inflytande grundskatterna årligen afsättes en viss del, hvilken under en viss tid genom ränta på ränta skulle förökas till ett kapital af nämnda storlek. Denna finansiella åtgärd, som torde rättare böra benämnas för afskrifning än aflösning, har dock mycket emot sig. Oafsedt att staten mister den afsatta delen, så skulle under hela det nya kapitalets bildningstid — vanligen beräknad till 40 år — jordbruket ej erhålla den lindring, af hvilken det så väl är i behof; men efter nämnda tids förlopp det relativa jordvärdet plötsligen på en gång rubbas. Härtill komma kostnaderna för det nya kapitalets förvaltning, möjligheten af dess tillgripande i tider af trängande behof o. s. v.

Då sålunda, enligt min åsigt, en verklig aflösning hvarken är rättvis eller möjlig, och då kraftiga skäl äfven tala emot en sådan kapitalbildning, som ofvan omnämndes, återstår intet annat sätt för grundskatternas aflyftande, än deras afskrifvande under en längre tid med en viss procent för hvarje år. En dylik åtgärd bör ej hafva några större betänkligheter emot sig, enär man, af erfarenhet om huru under de sednast förflutna åren statens öfriga inkomster förökats, torde vara berättigad antaga det sistnämnda inkomster, till följd af landets och näringarnes stigande förkofran, fortfarande skola förökas till mer än tillräckligt vederlag för de sålunda afskrifna grundskatterna. Genom en sådan afskrifning erhåller jordbruket en visserligen i början ringa, men dock städse stigande lindring, på samma gång som det relativa egendomsvärdet blott småningom ändras. Och bestämmer man afskrifningstiden till 20 à 30 år eller derutöfver, så lär man svårligen kunna påstå att nuvarande jordegare erhålla någon större skänk på andra samhällsklassers bekostnad.

Utan att tilltro mig kunna närmare föreslå någon viss årlig afskrifningsprocent eller någon viss afskrifningstid, får jag på grund af hvad ofvan anfördt blifvit, vördsammast hemställa:

1:o det Riksdagen ville besluta en anhållan, att Kongl. Maj:t till en kommande Riksdag täcktes afgifva förslag till grundskatternes afskrifning, på tid och sätt, som lämpligast finnes.

Då emellertid ett dylikt förslag måhända fordrar en längre utredning och då det sålunda skulle kunna dröja någon tid, innan jordbruket erhöle en väl behöflig lindring, men å andra sidan under de sistförflutna åren högst betydliga öfverskott visat sig å statsverkets inkomster, hvarigenom åtminstone en tillfällig lättnad för jordbruket kunde beredas, utan att någon viktigare statsuppgift behöfde åsidosättas, vågar jag vidare föreslå:

2:o att ett anslag af 305,900 R:dr, motsvarande 5 procent eller en tjugonedel af de i Kongl. propositionen angående nästkommande statsreglering till 6,119,800 R:dr beräknade grundskattebeloppet, måtte af Riksdagen beviljas till lättnad i grundskattebördans utgörande på så sätt, att vid nästkommande års uppbördsstämmor å grundskatternas belopp besagda 5 procent eller tjugonedel krediteras eller afqvittas å debetsedlarne.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 24 Januari 1873.

A. Johansson,
från Jönköpings Län.

N:o 40.

Af Herr **Anders Andersson** i Nyckelby: *Om anslag till aflöning af lärare eller lärarinnor vid småskolor.*

I nådig kungörelse är föreskrifvet såsom vilkor för åtnjutande af statsanslag, att lärare eller lärarinna vid småskola skall i årlig lön uppbära minst 150 R:dr och vara med undervisningen sysselsatt minst åtta månader om året.